

СТАНОВИЩЕ

от проф. Елисавета Борисова Вълчинова-Чендова, д.н., НБУ

за дисертационния труд на

ДОЦ. АЛБЕНА ГЕОРГИЕВА КЕХЛИБАРЕВА-СТОЯНОВА

на тема

**„НЯКОИ ЕСТЕТИЧЕСКИ, АРТИКУЛАЦИОННО-ФОНЕТИЧНИ И
АНСАМБЛОВИ ПРОБЛЕМИ В ИНТЕРПРЕТАЦИЯТА НА „LIED“ ОТ
ЕПОХАТА НА РОМАНТИЗМА И ПОСТРОМАНТИЗМА –
XIX И НАЧАЛОТО НА XX ВЕК**

**за присъждане на образователната и научна степен „доктор“,
професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство**

Още с формулирането на темата доц. Албена Кехлибарева насочва вниманието към пространството на художествения жанр „Lied” в епохата на романтизма и постромантизма и специфичните за него интерпретационни особености, свързани с естетически и музикалотехнологични проблеми. Обособяването и развитието на жанра е аргументирано в широк исторически и културологичен контекст.

Доц. Кехлибарева е сред малкото у нас музиканти тясно свързани с жанра „Lied”. Певица и пианистка, доц. Кехлибарева има респектиращ актив от концертни изпълнения и звукозаписна дейност в България, Германия, Австрия, в страни с отношение към тази музика и култура. Тя успешно се стреми да приобщи българския слушател и изпълнител към нея – и особено младите хора!, както с артистичните си изяви, така и с инициерирането на

разгърната образователна педагогическа и обществена дейност. Проектите ѝ са насочени и към по-широк кръг участници и слушатели. Доц. Кехлибарева се откроява със своята многостранна и задълбочена хуманитарна нагласа и информираност, съчетана с естетско отношение към езика (а немският език е езикът на „Lied“), към поезията и литературата. Като неин научен ръководител високо оценявам постигнатия резултат и специално ѝ благодаря за съдържателния и ползвотворен диалог, който имахме през тези години.

В този си вид текстът на дисертационния труд е единен тематично и монографично завършен. (Първият му вариант, който обсъждахме, беше по-обемен.) Както е посочено в автореферата, точно резюмиращ съдържанието, дисертацията се състои от 323 страници, включително 51 музикални примера, 42 изображения, 11 копия от ръкописи. Трудът е структуриран в пет глави, съответно с подглави, които конкретизират проблематиката, увод, заключение и приложение (Списък на селектирани студийни записи от Фонда на Българското национално радио с отношение към дисертационния труд). Библиографията е респектираща, включва общо 255 заглавия: 229 печатни и интернет източника, от които 101 литература на кирилица и 128 на латиница; 18 дисертационни труда на кирилица и 8 – на латиница. Използвани са: 119 препратки към научни текстове, статии, монографии и изследвания, както и издания на РД, 279 линка към записи на изпълнители. Ползваната литература – сама тя е приносна за музикалната ни наука!, е подложена на задълбочен коментар, авторката категорично изказва своето мнение, при това го заявява убедително, позовавайки се и на собствения си опит на интерпретатор, както и на богатите си впечатления от художествени реализации на други изпълнители в чужбина и в България.

Логично в *първа глава* се изяснява понятият апарат, свързан с „Lied“ („Kunstlied“), а именно „Kammemusik“ и „Kammersänger“, а във *втора подглава* се проследява историческото формиране на жанра чрез трите пътя, довели до обособяването му: духовният път – сакралната музика; светската музика (от операта до инструменталната музика на XVIII и началото на XIX век) и фолклорните певчески форми. Естетико-историческият преглед на „Lied“ през целия XIX век в *глава втора* е изведен чрез най-значимите и знакови творби за жанра и техните създатели, довели до пълната му самостоятелност от другите сценични изкуства. Въведени са имената на десетки творци, много от тях непознати (посочените кратки данни като допълнение към текста са с енциклопедична стойност), ценни са изводите в анализите. Във втората подглава, посветена на метафоричното значение на „ключовата дума“ в образността на вокалната форма „Lied“, и в третата, разглеждаща естетическата приемственост по отношение на фразировката при виенския класицизъм, предаващ някои естетически норми в ранния романтизъм в началото на XIX век, и проявлението на тези норми (в случая на фразировката) през следващите епохи, доц. Кехлибарева достига да важни и много интересни наблюдения, които са ключ за бъдещите изследователи на темата и за интерпретаторите на тази музика. В този смисъл четвъртата подглава, посветена на пеенето на определен език и пеенето на немски език като израз на висша поетична еманация, е много важна като наблюдения, има и практическа насоченост.

Третата и четвъртата глава са посветени на двама композитори, емблематични за жанра: Хуго Волф и Макс Регер. Включените подглави насочват към нови посоки на разглеждане на песенното им творчество и музиката им като цяло. Направени са важни изводи. Например при Волф, че „поезията става причина „Lied“ да се отдели от операта и от концертната

ария, имайки безспорните доводи: от операта – защото самата „Lied” носи минимализирана оперна драматургия; от оперната ария, защото именно чрез тази минимализация и чрез поезията, „Lied” е издигната още веднъж в смисъла на висша поетична еманация“. При Регер са изведени и причините за непопулярността на музиката му и на соловите му песни в България. В анализите доц. Кехлибарева достига до оригинални наблюдения като „скрития феномен на Волф“ за осемте еднакви тона, които отправят и към интересни разсъждения, свързани с композиторското творчество по принцип.

Особено интересна за мен е *пета глава*, посветена на корелацията слово – музика и изведените степени на „инструментация“ на песента до проявлението на процеса „симфонизация“ на песента, аналогично както и „лидеризация” на симфонията“.

Заклучение: Поставените цели в дисертационния труд, свързани с разглеждането на темата от изпълнителската позиция, са блестящо постигнати. Текстът е иновативен както със своята тема, така и с нейното разглеждане и направените изводи, важни за музикалната ни наука и за бъдещи музикологични изследвания (не само в контекста на интерпретационните проблеми) Важен е и за изпълнителите и педагозите. Той е интересен и за музикалния почитател с вкус към тази музика и препоръчвам неговото издаване като книга.

Ще завърша с прекрасно формулираното в увода убеждение на авторката: „Задачата на всеки музикант и артист е търсенето на универсума като истинност в прочита на художествената творба“. В търсенето на мисловния космос доц. А. Кехлибарева въвежда богат и недотам познат за нас художествен контекст, преосмислен и проследен през аргументираните ѝ критерии за творческа истинност.

Убедено препоръчвам да бъде присъдена на доц. Албена Георгиева Кехлибарева-Стойнова образователната и научна степен „доктор“, професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство.

София, 22 август 2015

Проф. Елисавета Вълчинова-Чендова, д.н.